

Katja Lukkari
Hannele Mollberg

Kirkkonummen kunnan monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma

Raportti

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi

Hyvinvointi ja toimintakyky

Opinnäytetyö

20.8.2012

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Katja Lukkari ja Hannele Mollberg Kirkkonummen kunnan monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma: raportti 15 sivua + 4 liitettä 20.8.2012
Tutkinto	Sosionomi
Koulutusohjelma	Hyvinvointi ja toimintakyky
Suuntautumisvaihtoehto	suuntautumisvaihtoehdon nimi
Ohjaaja(t)	Arto Salonen, Lehtori Aini Ronkainen, Lehtori
<p>Opinnäytetyö on monimuotoinen ja aiheena on Kirkkonummen kunnan monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka tehtiin tilauksesta Kirkkonummen kunnalle. Kohderyhmänä opinnäytetyössä on koko Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatus. Monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma luo perustan yhteisille linjauksille ja tavoitteelliselle opetukselle sekä yhteneväiselle arvioinnille. Opinnäytetyön vaikutus ulottuu varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja koulun aloittamiseen helpottaen koulun kanssa tehtävää yhteistyötä nivelvaiheessa.</p> <p>Yhteistyökumppaneina toimivat Kirkkonummen monikulttuurisen päiväkodin johtaja, koulun valmistavan luokan opettaja sekä suomi toisena kielenä –opettaja ja monikulttuurisen varhaiskasvatuksen työryhmä.</p> <p>Monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma sisältää tällä hetkellä Kirkkonummen kunnassa painopisteinä olevia aiheita kuten suvaitsevaisuuskasvatus, kasvatuskumppanuus, kulttuurien välinen oppiminen, uskontokasvatus yleissivistävänä oppina sekä suomi toisena kielenä –opetus. Monikulttuurisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on otettu huomioon helppolukuisuus ja kiinnostavuus. Linkkien kautta lisättiin mahdollisuus tutustua käsiteltävään asiaan tarkemmin jos kasvattaja kiinnostuu asioista enemmän. Myös tiivistelmä laatikot kertovat tärkeät asiat lyhyesti ja helpottavat lukemista.</p> <p>Monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman on tarkoitus helpottaa kasvattajaa kohtaamaan maahanmuuttajataustainen perhe ja toimia käsikirjana työskentelyssä. Se luo myös perustan monikulttuuriseen opettamiseen sekä kasvattamiseen, jotta kaikilla maahanmuuttaja lapsilla olisi yhteneväiset tavoitteet ja mahdollisuudet oppia suomen kieltä ja kulttuuria Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksessa.</p> <p>Monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma on tehty Kirkkonummen kunnan tämän päivän tietopohjan mukaisesti ja sitä voidaan muokata tarpeen vaatiessa.</p>	
Avainsanat	Monikulttuurisuus, integraatio, suomi toisena kielenä opetus, suvaitsevaisuus, kasvatuskumppanuus

Author(s) Title Number of Pages Date	Katja Lukkari and Hannele Mollberg Report on the Multicultural early childhood development plan of Kirkkonummi Municipality 15 pages + 4 appendices 20 August 2012
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor(s)	Arto Salonen, Lecture Aini Ronkainen, Lecture
<p>The objective of this multiform thesis is the creation of a multicultural early childhood development plan for Kirkkonummi municipality which was done at the municipality's request. The thesis work's target group is the entire early-years education system of Kirkkonummi. The multicultural early childhood development plan will create a basis for common policies, goal orientated teaching and convergent evaluation. The thesis work will also have an impact on early-years to pre-school year and onwards to the beginning of school by improving the co-operation between schools in the changeover period.</p> <p>The following have worked as partners in this work: the director of the multicultural nursery of Kirkkonummi, the preparatory teacher, the teacher of Finnish as a second language, and the multicultural education team.</p> <p>The multicultural early childhood development plan focuses on the education of tolerance, education partnership, inter-cultural learning, religious education as general knowledge and teaching of Finnish as second language all of which are current focus points for Kirkkonummi. The multicultural early childhood development plan is meant to be easy to read and interesting. Links are provided in the plan to enable interested educators to familiarise themselves with the topic in more detail. Summary boxes are provided to inform the reader on the main topics in brief and to make reading easier.</p> <p>The purpose of the multicultural early childhood development plan is to make it easier for the educator to work with immigrant families and to be used as a reference handbook in the work place. It will also create a basis for multicultural teaching to guarantee that every immigrant child will have common goals and a chance to learn Finnish language and culture in the early-years education programme of Kirkkonummi.</p> <p>The multicultural early childhood development plan is based on the current information provided by Kirkkonummi municipality and it can be adjusted accordingly as is needed.</p>	
Keywords	multiculturalism, integration, Finnish as second language, tolerance, educational partnership

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työprosessi yhteistyökumppaneiden kanssa	2
3	Tietoperusta ja työmenetelmät	4
	3.1 Monikulttuurisuus ja integraatio	4
	3.2 Suvaitsevaisuuskasvatus	5
	3.3 Kasvatuskumppanuus	8
	3.4 Kulttuurien välinen oppiminen ja uskontokasvatus	9
	3.5 Toisen kielen oppiminen ja suomi toisena kielenä -opetus	10
4	Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatussuunnitelman teossa	13
5	Pohdinta	14

Lähteet

Liitteet

Liite 1. Monikulttuurisen lapsen esitietolomake

Liite 2. Eurooppalainen viitekehys

Liite 3. Tulkin tilaaminen ja tulkin käyttö kirkkonummen kunnassa

Liite 4. Pienten kielireppu

1 Johdanto

Opinnäytetyömme on monimuotoinen. Teimme tilauksesta monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman Kirkkonummen kunnalle. Varhaiskasvatussuunnitelman pohjana ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Kirkkonummen kunnan sekä alueen ainoan monikulttuurisen päiväkodin, Finnsbackan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmat sekä muut kirjalliset lähteet. Suomi toisena kielenä opetuksesta on saatavilla useita oppaita ja toteutettuja hankkeita, joita voimme myös hyödyntää opinnäytetyössämme. Finnsbackan päiväkodissa on runsaasti tietämystä ja kokemusta sekä materiaalia suomi toisena kielenä opetukseen liittyen. Saamme täten materiaalia opinnäytetyöhömme päiväkodilta sekä nykyisiltä yhteistyötahoilta, kuten monikulttuurisen varhaiskasvatuksen työryhmältä ja lähikoululta.

Oma mielenkiintomme monikulttuurista varhaiskasvatussuunnitelmaa kohtaan on suuri, koska olemme työskennelleet monikulttuurisessa päiväkodissa jo noin viisi vuotta. Kun itse aloitimme työt monikulttuurisessa päiväkodissa, olisimme kaivanneet jonkinlaista parempaa perehdytystä monikulttuurisuuteen ja monikulttuurisiin asiakkaisiin. Tämän vuoksi tartuimme tilaisuuteen innolla, koska oma tietämyksemme on kasvanut paljon vuosien aikana ja haluamme, että uudet työntekijät saisivat paremman perehdytyksen monikulttuurisuuteen. Sekä yhteisten linjausten puute Kirkkonummella monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa on ollut huomattava, kun kaikki monikulttuuriset perheet ovat keskittyneet yhteen ja samaan päiväkotiin. Näin ollen pystyisimme vaikuttamaan monikulttuurisella varhaiskasvatussuunnitelmalla myös yhteisiin linjauksiin.

Kohderyhmänä opinnäytetyöllemme on koko Kirkkonummen varhaiskasvatus. Monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma luo perustan yhteisille linjauksille ja tavoitteelliselle opetukselle sekä yhteneväselle arvioinnille. Vaikutus ulottuu esiopetukseen ja koulun aloittamiseen helpottaen koulun kanssa tehtävää yhteistyötä nivelvaiheessa.

Monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma sisältää tällä hetkellä Kirkkonummen kunnassa painopisteinä olevia aiheita kuten suvaitsevaisuuskasvatus, kasvatuskumppanuus, kulttuurien välinen oppiminen, uskontokasvatus yleissivistävänä oppina sekä suomi toisena kielenä –opetus.

Sosiaalipedagoginen näkökulma työssämme ilmenee huomioimalla maahanmuuttaja lapsen sosiaalinen hyvinvointi, kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan, kulttuuriin ja kieleen. Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen tehtävänä on huolehtia näistä tärkeistä asioista kasvatuskumppanuuden hengessä. Opinnäytetyössämme käymme näitä asioita läpi suomi toisena kielenä opetuksen lomassa. Kielen oppiminen on tärkeimpiä kotoutumisen onnistumisen keinoja.

2. Työprosessi yhteistyökumppaneiden kanssa

Aloitimme Kirkkonummen kunnan monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisen tutustumalla muiden kuntien monikulttuurisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin ja niiden sisältöihin sekä vertailemalla niitä monikulttuurisen päiväkotimme menetelmiin ja työtapoihin sekä kuntamme varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmiin. Keskustelimme myös aluksi koulun suomi toisena kielenä – opettajan ja valmistavan luokan opettajan kanssa. Heillä on paljon kokemusta monikulttuurisesta opettamisesta ja myös varhaiskasvatuksesta. Heiltä saamamme tieto on mielestämme erittäin luotettavaa ja tarpeellista perustuen heidän kokemuksiinsa sekä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun välistä yhteistyötä ja nivelvaihetta silmällä pitäen. Edellä mainittuja tietoja sekä päiväkotimme johtajan toivomuksia ja ajatuksia kuunnellen ja hyödyntäen pystyimme rakentamaan alustavan sisällysluettelon opinnäytetyönä tekemäämme Kirkkonummen kunnan monikulttuuriseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Päiväkotimme laaja-alainen erityislastentarhanopettaja antoi meille tarvittavia, hyväksi koettuja materiaaleja työhömme. Aloitimme samaan aikaan myös muiden materiaalien hankkimisen ja niihin perehtymisen sekä varsinaisen kirjoittamisprosessin.

Kirkkonummen kunnassa koottiin monikulttuurisen varhaiskasvatuksen työryhmä, jonka tehtävänä on kehittää ja luoda linjauksia monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen kunnassa sekä tehdä monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma. Opinnäytetyöprosessimme alkuvaiheessa toukokuussa saimme kutsun Kirkkonummen kunnan monikulttuurisen varhaiskasvatustyöryhmän tapaamiseen, jossa pääsimme esittelemään suunnittelemaamme monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman sisällysluettelon ja avaamaan jonkin verran aiheiden sisältöjä. Toivoimme saavamme työryhmältä toivomuksia tai vaatimuksia työmme sisältöön ja ulkoasuun, mutta sen sijaan saimme hyväksyvää palautetta. He tuntuivat luottavan meidän, päiväkotimme johtajan ja laaja-

alaisen erityislastentarhanopettajan tietoihin ja usean vuoden kokemuksiin monikulttuuristen perheiden kanssa tehtävästä työstä ja suomi toisena kielenä – opetuksesta. Jatkoimme näin ollen kirjoittamisprosessia suunnitelmamme mukaisesti.

Omaa osaamistamme pystyimme hyödyntämään monikulttuurista varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessämme refleктоimalla jatkuvasti omia kokemuksiamme hankkimistamme materiaaleista saamiimme tietoihin. Meillä molemmilla on usean vuoden työkokemus monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta ja suomi toisena kielenä – opetuksesta. Vuosien aikana olemme saaneet kokemuksia ja tietoa erilaisista työtavoista ja menetelmistä koulutuksista, muilta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta sekä maahanmuuttajaperheiltä tiiviin kasvatuskumppanuuden kautta. Tärkeää ja työssämme hyödynnettävää tietoa on ollut myös Hannelen avoimen yliopiston suomi toisena kielenä – perusopinnoista saama tieto.

Kirjoittamisprosessin aikana yhteistyö sujui hyvin tärkeimmän yhteistyökumppanimme, päiväkotimme johtajan kanssa. Hän oli käytettävissämme ja valmiina vastaamaan kysymyksiimme koko prosessin ajan. Annoimme hänelle luettavaksi osia työstämme ja teimme tekstiin muutoksia tarpeen vaatiessa. Hän oli tyytyväinen selkeään ja helposti luettavaan tekstiin ja erityisesti ”yhteenvetolaatikoihin”, joita kirjoitimme kunkin aihealueen loppuun.

Suunnitellun ja yhdessä sovitun aikataulun mukaisesti annoimme ensimmäisen version tekemästämme monikulttuurisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta luettavaksi ja kommentoitavaksi osalle työryhmän jäsenistä sekä ulkopuoliselle varhaiskasvatuksen ammattilaiselle. Palautteen saatuaamme pystyimme jatkamaan monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman tekoa suunnitelmiamme mukaisesti.

Tutkimusluvan saimme kunnalta nopeasti ja mutkattomasti. Sekä luvat lasten kuviin on pyydetty huoltajilta asianmukaisesti.

3.Tietoperusta ja työmenetelmät

3.1 Monikulttuurisuus ja integraatio

Päiväkotien asiakkaina on entistä enemmän perheitä eri kieli- ja kulttuuritaustoista. Näillä lapsilla tarkoitetaan saamelaisia, romaneja ja viittomakielisiä sekä maahanmuuttajataustaisia lapsia. Nykyisin puhutaan eri kulttuurien monimuotoisuudesta, jolla tarkoitetaan sekä perinteisten vähemmistöjen tuottamaa monimuotoisuutta, että maahanmuuton mukanaan tuomaa etnistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. (Nurmilaakso - Välimäki 2011:86.) Maahanmuuttajataustaisten lasten sosiaalinen hyvinvointi sekä kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan, kieleen ja kulttuuriin ovat yksi varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen tärkeimpiä tehtäviä. Henkilöstön monikulttuuriset yhteistyötaidot ja erilaisten kulttuurien ymmärtäminen on tullut yhä tärkeämmäksi osaksi ammatillista osaamista. (Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2010:31.)

Kirkkonummen monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttamisen lähtökohtana ovat lasten ja perheiden tarpeet. Päivähoitopaikka pyritään järjestämään lähipäiväkotiaperiaatteen mukaisesti kodin läheltä. Samaan yksikköön olisi hyvä sijoittaa saman kulttuuritaustan omaavia ja samaa kieltä puhuvia lapsia. Lapset voivat käyttää hoidon aikana luontevasti omaa äidinkieltään ja samanaikaisesti oppia myös suomea tai ruotsia. Päivähoitoon pyritään palkkaamaan myös monikielistä ja –kulttuurista hoito- ja kasvatushenkilöstöä. Tämä tukee lapsen oman äidinkielen ja identiteetin kehittymistä. He toimivat osaltaan myös luontevasti kulttuuritulkkeina muun henkilöstön ja vanhempien välillä. (Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2010:31.)

Kirkkonummen kunnassa kasvavan monikulttuurisen asiakaskunnan ansiosta suomi toisena kielenä opetukseen sekä kulttuurien väliseen oppimiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota ja sen kehittäminen on tarpeellista, jotta maahanmuuttajalasten olisi helpompaa kotoutua ja löytää paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumisen varmistamiseksi maahanmuuttajalasten integroituminen valtaväestön sekaan varhaiskasvatuksessa on tärkeää. Myös siksi kunnassa katsottiin tärkeäksi työstää monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma, jotta suomen kielen opettaminen olisi tuloksellisempaa ja sen opettamiseen tulisi yhteneväiset tavoitteet.

Integraatio Kirkkonummen kunnan monikulttuurisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tarkoittaa sopeutumista. Integraatio on mahdollinen silloin, kun vähemmistöryhmänlapselle tai maahanmuuttajalapselle annetaan mahdollisuus säilyttää oma kulttuurinsa ja oppia äidinkieltään, tällöin pyritään sekä ylläpitämään omia kulttuuriperinteitä että luomaan yhteyksiä enemmistökulttuuriin. Integraatio merkitsee kaksikulttuurisuutta ja sopeutumisen tuloksena on toimiva kaksikielisyys. (Toukomaa 1998-2000.)

3.2 Suvaitsevaisuuskasvatus

Monimuotoistuvan maailman myötä myös varhaiskasvatus on rikastunut eri kulttuurien monimuotoisuudesta. Varhaiskasvatuksen asiakkaina on entistä enemmän perheitä joilla on eri kieli- ja kulttuuri tausta. Varhaiskasvatuksen tärkeänä tehtävänä on huolehtia maahanmuuttajalapsen sosiaalisesta hyvinvoinnista ja kotoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan, kulttuuriin ja kieleen. (Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2011.) Tämä vaatii varhaiskasvatuksen henkilöstöltä monikulttuurisia yhteistyötaitoja ja erilaisten kulttuurien ymmärtäminen on tullut yhä tärkeämmäksi osaksi ammatillista osaamista. Kohtaamme erilaisuutta yhä useammin ja useammasta syystä, siksi suvaitsevaisuus ja erilaisuuden ymmärtäminen on välttämätöntä ihmiskunnan selviytymisen kannalta. Suvaitsevaisuus on aktiivista tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden puolustamista rasismia, sotia ja väkivaltaa vastaan (Wahlström 1996: 104).

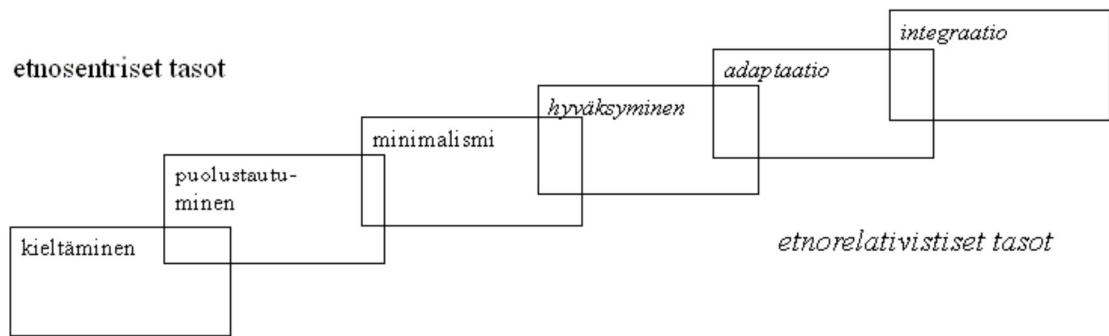
Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksessa suvaitsevaisuus on ollut toimintakautena 2011 -2012 yhtenä painopisteenä. Siksi katsottiin hyvinkin tärkeäksi käsitellä asiaa myös monikulttuurisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Varhaiskasvatuksessa pyritään kasvattamaan lapsia suvaitsevaisuuteen, mutta ennen sitä olisi hyvin tärkeää ajatella missä itse kasvattajat olemme menossa suvaitsevaisuus ajattelussa. Jokainen meistä kohtaa toisensa kulttuuri-identiteettinsä, maailmankuvansa ja oman minäkuvansa kautta. Me muotoilemme mielikuvia yleisten normien ja kulttuuristen suodattimien läpi, jotka ovat sidoksissa erilaisiin kasvatuksellisiin tavoitteisiin, arvoihin, menneisyyteen ja kokemuksiin. Erilaisten ihmisten kohtaaminen luo tällöin asetelman, jossa omat arvot ja identiteetti tiedostamatta vertautuvat toisiinsa. Tällöin oma epävarmuus aiheuttaa suojautumisreaktion ja kohtaamistilanteet koetaan vaikeiksi ja niihin haetaan yksinkertaista selitystä, kulttuuri. Kuitenkaan kulttuuri ei ole selitys epävarmuuteen, vaan meidän tuleekin miettiä missä vaiheessa itse olemme, jotta voimme kohdata erilaisuutta ilman epävarmuutta.

Esitellessämme suunnittelemaamme monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä monikulttuuriselle varhaiskasvatustyöryhmälle nostimme suvaitsevaisuuskasvatuksen ja sen sisäistämisen tärkeäksi osaksi työtämme. Keskustellessamme aiheesta tulimme siihen tulokseen, että monikulttuurista varhaiskasvatusta tekevän henkilöstön on pohdittava omaa suvaitsevaisuutta kyetäkseen tarjoamaan suvaitsevaisuuskasvatusta lapsiryhmälle. Päätimme etsiä aiheeseen liittyvää tietoperustaa monikulttuuriseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Valitsimme työhömmme suvaitsevaisuutta käsittelevän Milton Bennetin teorian, jonka käyttämisestä opinnäytetyömme ohjaaja suositteli meille. Kun perehdyimme teoriaan, esitimme sen tärkeimmälle yhteistyökumppanillemme, päiväkodin johtajalle, hän piti tietoperustaa hyvänä monikulttuuriseen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Käytimme monikulttuurisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa Milton Bennetin Interkulttuurisen sensitiivisyyden oppimisen mallia, joka kuvastaa hyvin yksilön oman suvaitsevaisuuden kehittymistä. Mallissa on kuusi vaihetta, joiden kautta varhaiskasvattajasta kehittyi interkulttuurisesti herkempi ja tiedostavampi. Korkeammalle tasolle siirtyminen edellyttää edistymistä kulttuurien kohtaamisen taidoissa. (Halme - Vataja 2011:105.)

Milton Bennetin (1993) interkulttuurisen sensitiivisyyden mallissa, kuvataan interkulttuurista kasvua ja oppimista. Interkulttuurisuus tarkoittaa yhteiskunnassa erilaisia kulttuureja ja kansallisia ryhmiä jotka asuvat samalla alueella, ovat keskenään avoimessa vuorovaikutuksessa, tunnustavat omat ja toistensa arvot sekä elämän tavat ja ymmärtävät, että kaikki ovat arvostettuja ja tasa-arvoisia. Bennetin malli kertoo varhaiskasvatuksen ammattilaisille missä vaiheessa oma erilaisuuden ymmärtäminen on edeten kieltämisen tasolta integraatioon. Vaiheiden kautta pystytään kehittämään myös omia monikulttuurisia yhteistyötaitoja ja erilaisuuden hyväksymistä. Omien taitojen tiedostaminen määrää sen miten pystymme opettamaan suvaitsevaisuus kasvatusta lapsille.

**Interkulttuurisen sensitiivisyyden oppimisen malli
(Milton Bennett, 2002)**

- **kieltämisen** -vaiheessa ihminen osaa lähestyä moninaisuutta vain omasta maailmankuvastaan ja kulttuuristaan käsin tai kieltää erilaisuuden olemassaolon kokonaan
- **puolustautuminen** viittaa erilaisuuden näkemiseen uhkana ja oman kulttuurin näkemiseen muita parempana
- **minimalismi**-tasolla oleva ihminen puolestaan vähättelee kulttuurisia eroja viitaten mm. siihen, että kaikilla ihmisillä on lopulta samat primäärit päämäärät ja tarpeet (esim. hengissä pysyminen) ja myös samankaltaiset perusarvot (esim. lähimmäisen rakkaus).
- **kulttuurien hyväksymisen** (neljäs taso) lisäksi tarvitaan juuri perspektiivinotto- ja empatiaa kykyä.
- **adaptaatio**-tason saavuttanut ihminen ymmärtää ja osaa tulkita toisen kulttuurin edustajaa ja pystyy selviytymään kulttuurin kohtaamisen tilanteista ilman suurempia ongelmia.
- **integraatio**- eli ylin taso edellyttää, että ihminen on ikään kuin jatkuvassa välitilassa, minkään kulttuurin arvot ja normit eivät kahlitse hänen käytöstään, ajatteluaan ja asenteitaan vaan hän pystyy toimimaan aina muuttuvien tilanteiden mukaan erilaisten ihmisten kanssa.

Milton Bennetin interkulttuurisen sensitiivisyyden mallissa suvaitsevaisuuden kehitysvaiheet ovat kerrottu hyvin yksinkertaisesti ja selvästi, jonka vuoksi se on helppolukuisia ja sopii hyvin monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman osa-alueeksi. Jokainen kasvattaja pystyy ymmärtämään tasojen merkityksen, ja näin ehkä löytämään itsensä mallista. Avasimme myös suvaitsevaisuuskasvatuksen periaatteita, sekä suvaitsevaisuuskasvatukseen liittyviä pedagogisia menetelmiä ja toimintatapoja. Niiden tarkoituksena on muistuttaa kasvattajaa siitä mihin kaikkeen suvaitsevaisuus kasvatus liittyy ja mitkä asiat toimivat suvaitsevaisuuden lisääjinä varhaiskasvatuksessa. Suvaitsevai-

suuskasvatus kappaleen loppuun liitimme laatikon, joka sisältää pohdittavia asioita. Pohdinnan kautta kasvattaja pystyy reflektoimaan omaa ammatillisuuttaan.

Suvaitsevaisuuskasvatuksessa kasvattajalla tulee olla omat henkiset ominaisuudet kohdallaan, jotta hän pystyy opettamaan suvaitsevaisuutta lapsille sekä esiintymään luotettavasti ja rennosti erilaisissa tilanteissa. Näitä ominaisuuksia ovat avoimuus, empaattisuus, ihmisoikeusetiikka, itsetuntemus ja –arvostus, joustavuus ja monimutkaisuuden sietokyky. Suvaitsevaisuuskasvatuksen periaatteita ovat yhteistoiminnallisuus, tasavertaisuus, pohdinta/reflektio mahdollisuus, oppijan vaikutusmahdollisuuksien arvostaminen, ongelmakeskeisyys ja moninäkökulmaisuus sekä rohkaisu. Kasvatus on herkkyyden taidetta, siinä tulee huomioida kasvatettavien tilanne vuorovaikutuksessa toisiinsa. Joskus on viisasta toimia opettajajohtoisesti, jolla on auktoriteetti, mutta toisinaan taas on pystyttävä toimimaan lapsikeskeisesti. Näin pystytään säilyttämään tasavertaisuuden periaate, kunnioittava ja arvostava suhde kasvatettaviin.

3.3 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus merkitsee varhaiskasvatuksen asiantuntijuuden yhteiskunnallisen merkityksen vahvistumista ja alan osaamisen tuomista aikaisempaa avoimemmin ja läpinäkyvämmiin perheiden ja vanhempien käyttöön (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2012). Vanhempien asiantuntijuutta oman lapsensa asioissa pidetään hyvin tärkeänä varhaiskasvatuksessa. Maahanmuuttajataustaisten lasten kasvatuksessa ja hoidossa tämä vanhemmilta saatava tieto sekä perheen oman kulttuurin tietämys auttaa henkilöstöä luomaan lapselle turvallisen ympäristön oppia, kasvaa ja kehittyä. Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on keskinäiseen luottamukseen ja kunnioitukseen perustuva kodin ja päivähoidon välinen yhteistyö, jossa ymmärretään ja tuetaan lasta ja hänen perhettään, heidän arvojaan sekä uskontoaan. Yhteistyössä vanhempien kanssa etsitään kulttuurien välisiä yhtäläisyyksiä ja huomioidaan eri kulttuurien näkyminen arjen toiminnoissa ja oppimisympäristöissä. Suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteet ja menetelmät voivat olla monikulttuurisille perheille vieraita. Tämän vuoksi on tärkeää tiedottaa ja keskustella suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja periaatteista lapsen vanhempien kanssa. Päivittäiset kohtaamiset suomalaisen päivähoitohenkilöstön kanssa saattavat olla maahanmuuttajataustaisten vanhempien ainoa kontakti kantaväestöön. (Jauhola – Bisi – Järvi - Rusa- ma. 2007: 14.)

Kasvatuskumppanuuden toteutumisen edellytyksenä maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa on luoda kasvattajien ja vanhempien välille toimiva vuorovaikutuksellinen ja avoin suhde. Jotta yhteiset keskustelut mahdollistuisivat, on apuna käytettävä tulkkipalveluita. Tulkin avulla molemmat osapuolet tulevat ymmärretyiksi. Liitimme Kirkkonummen kunnan monikulttuuriseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ohjeistuksen tulkkipalveluiden käyttämisestä (liite 3.) sekä siihen tarvittavia yhteystietoja palveluiden käyttämisen helpottamiseksi.

Perheillä on omaan kulttuuriin, tapoihin ja uskontoon liittyviä asioita, joita he toivovat huomioitavan päiväkodissa. Kokemustemme mukaan maahanmuuttajavanhemmat eivät huomaa tai uskalla ottaa näitä asioita puheeksi yhteisissä keskusteluissa henkilöstön kanssa eikä henkilöstö osaa tai muista ottaa kaikkia näihin liittyviä asioita puheeksi. Keskustelujen tueksi ja kasvattajan muistilistaksi teimme varhaiskasvatussuunnitelmaan liitteeksi monikulttuurisen lapsen esitietolomakkeen (liite 1.), jossa on tarpeellisia kysymyksiä pohjaksi alkukeskusteluun lapsen tullessa päiväkotiin. Esitietolomake voi helpottaa asioiden puheeksi ottamista perheen taustoihin, kulttuuriin ja uskontoon liittyen, sekä olla pohjana molempipuoleisille kysymyksille sekä dialogin syntymiselle.

Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat saaneet kasvatuskumppanuuskoulutuksen, joten heillä kaikilla on vankka pohjatieto aiheesta. Kunnassa on tehty linjauksia kasvatuskumppanuuteen liittyen. Tämän vuoksi rajasimme työmme kasvatuskumppanuusosiosta pois kasvatuskumppanuuden perusteet ja käsittelimme asiaa nimenomaan monikulttuuristen perheiden kanssa tehtävän kasvatuskumppanuuden näkökulmasta. Päätimme nostaa esille eroavaisuudet, joita monikulttuuristen perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä on huomioitava suhteessa kantaväestön kanssa tehtävään yhteistyöhön.

3.4 Kulttuurien välinen oppiminen ja uskontokasvatus

Kulttuurien välisessä oppimisessa on kyse kulttuurien välisten esteiden poistamisesta, jotka ovat ihmisessä hänen oman kulttuuriympäristönsä synnyttäminä ja vahvasti tunteisiin sitoutuneina. Kun eri kulttuurien edustajat tapaavat toisensa, mukana ovat heidän käsityksensä, kokemuksensa, tietonsa ja kykynsä, joiden ominaislaatuun vaikuttavat heidän taustakulttuurinsa. Jokainen ihminen on kulttuurinsa ja oman taustansa tuote. (Kaikkonen 1994: 117-121.) Uskontokasvatus antaa rakennusaineita kulttuuri-

identiteetin syvenemiseen. Uskonto onkin merkittävä kulttuurin osatekijä. Uskontokasvatus tarjoaa lapsille aineksia omaan ja valtaväestön kulttuuriin kasvamisessa ja sen myötä lapset oppivat kohtaamaan erilaisia katsomustapoja. (Saarinen 2002: 11.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) pohjalta varhaiskasvatuksessa tutustutaan lapsen ja perheen oman uskonnon tai katsomuksen perinteeseen ja tapoihin heidän kulttuurinsa lisäksi. Monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa kasvattajat tapaavat vieraiden kulttuurien edustajia ja heiltä odotetaan avointa, ennakkoluulotonta ja empaattista kohtaamista perheiden kanssa. Avoimen tutustumisen ja tiedon hankkimisen kautta henkilöstö pystyy suunnittelemaan tasa-arvoista ja tavoitteellista toimintaa päiväkotiryhmässä lapsille kaikkien taustan, kulttuurin ja uskonnon huomioiden. Uskontokasvatuksen onkin tarkoitus toteutua kodin ja päivähoidon välisessä vuorovaikutuksessa. Kasvattajat keskustelevat vanhempien kanssa uskontokasvatuksesta samoin kuin muistakin kasvatuksen alueista. Vuorovaikutus on molemmin puoleisesti informatiivista ja tavoitteena on luoda kehityssuuntaa lapsen uskontokasvatukseen. Maahanmuuttajille uskontokasvatus merkitsee mahdollisuutta tutustua tulomaan kulttuuriin. Erityisesti juhlapyhien perinteet avaavat heille vuoropuhelun oman uskontonsa ja tulomaansa kulttuurin välillä. (Saarinen 2002: 15.)

Päivähoidon uskontokasvatus ottaa huomioon lapsen ainutlaatuisuuden ja yksilöllisyyden katsoen yksilön sisäisyyteen yhteisöllisyyttä samalla rakentaen (Saarinen 2002: 11). Tätä kautta lapset oppivat myös avoimuutta, tasa-arvoisuutta, ennakkoluulotto muutta ja sallivuutta. Lapset kiinnostuvat ja saavat yleissivistävää tietoa toistensa kulttuureista ja uskonnoista, kun niistä tulee luonteva osa päivähoidon arkea.

3.5 Toisen kielen oppiminen ja suomi toisena kielenä –opetus

Kielen kehittyminen liittyy kiinteästi muuhun lapsen kognitiiviseen kehitykseen, kuten älykkyyden, ajattelun, muistin, havaitsemisen ja puheen kehitykseen. Lapsi kulkee käytännöllis- loogisen älykkyyden vaiheista kohti sisäistynyttä vaihetta. (Nurmilaakso - Välimäki 2010: 32.) Kielen opettaminen varhaiskasvatuksessa pohjautuu Lev Vygotskyn teoriaan, jossa keskeisimmät teoreettiset ajatukset liittyvät sosiaalisen vuorovaikutuksen keskeiseen merkitykseen oppimisessa sekä kielen ja ajattelun väliseen yhteyteen. Vygotskyn mukaan lapsen kehityksessä kieli on aluksi sosiaalisen vuorovaikutuksen väline, mutta kehityksen myötä siitä muodostuu myös ajattelun väline. (Vygotsky 1982: 104.) Vygotsky korostaa ympäristön merkitystä kehityksessä ja oppimisessa, kehitty-

minen ei tapahdu itsestään vaan on yhteydessä syntymästä alkaen saatuihin kokemuksiin. Sosiaalinen vuorovaikutus lapsen ja ympäristön välillä vaikuttavat kehittymiseen. (Nurmilaakso - Välimäki 2010: 97.)

Kirkkonummen kunnan monikulttuurisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa, kielenkehityksen pääpaino on sosiaalisella vuorovaikutuksella, jota Vygotskyn teoria tukee. Oppiakseen kielen lapsella tulee olla mahdollisuus käyttää sitä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Kannustavassa ja myönteisessä ilmapiirissä lapsi innostuu kokeilemaan kieltä aktiivisesti ja hänen minäkuvansa kehittyy. Niin oman äidinkielen kuin toisenkin kielen oppiminen etenee samojen kehitysvaiheiden kautta. (Nurmilaakso - Välimäki 2010: 90-92.)

Lapsi oppii kieltä vuorovaikutuksessa muiden kanssa yhdessä toimimalla, leikkimällä ja keskustelemalla. Tätä tukevat suomi toisena kielenä opetuksessa vertaisryhmät ja ohjattu leikkitoiminta. Näiden kahden aiheen esille tuominen monikulttuurisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa luovat pääpainon suomenkielen opettamiselle ja sosiaalisen vuorovaikutuksen tärkeys suomi toisena kielenä opettamisessa näkyy selvästi.

Suomi toisena kielenä opettamisen ohjeistukseen ja luettelomaiseen materiaalipakettiin emme halunneet ryhtyä, vaan katsoimme, että opettaminen tapahtuu pääosin arjen toiminnan yhteydessä, yhdessä suomenkielisten lasten ja aikuisten kanssa, pienryhmä toiminnassa tai yksilöllisesti. Pääasia opettamisessa ei ole menetelmillä ja materiaaleilla vaan sillä, että oppimisympäristö tukee opetusta ja kasvattajien ja lasten välillä vallitsee lämmin, turvallinen ja ymmärtäväinen vuorovaikutus, joka antaa parhaat mahdolliset puitteet itsensä ilmaisuun. Jokainen kasvattaja voi toteuttaa omalla tyylillään suomi toisen kielenä opettamista, kunhan yhteiset tavoitteet tulee saavutettua. Laitoimme kuitenkin monikulttuuriseen varhaiskasvatussuunnitelmaan erilaisia linkkejä, joita kautta voi päästä lukemaan kiinnostavista asioista enemmän, sekä muistilistan joka helpottaa opettamisessa huomioitavia asioita.

Suomi toisena kielenä arviointi on yksi tärkeä osa monikulttuurista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kirkkonummella käytetään suomi toisena kielenä -arvioinnissa lähtökohana eurooppalaisen viitekehyksen mukaista kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Espoolainen sovellus kuvausasteikosta on nimeltään Pienten kielireppu (liite 4.). (Halme – Kauber – Paatelma – Ryyänen-Ahvensalmi - Venho 2010.) Viitekehys on tarkoitettu kaikille kielenopetuksen kanssa tekemisissä oleville henkilöille. Pienten Kielireppu var-

mistaa, että kielitaidon arviointi ja opetus ohjautuvat asetettuihin tavoitteisiin ja että se on vertailukelpoista. Viitekehyksen käytössä oleellista on se, että se toimii pedagogisena työvälineenä. Kuvausasteikko ei ole sidottu mihinkään opiskelun asteeseen. Viitekehyksen käyttö myös varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on perusteltua, koska silloin kielen oppimista voidaan tarkastella elinikäisenä jatkumona. Taitotasosteikossa kuvataan kielitaidon kehittymistä ikään kuin portaina. Kullakin taitotasolla kuvataan, millaisia kielen taitoja tässä vaiheessa hallitaan. Kuvauksen lähtökohtana ovat kielenkäyttötilanteet eli kielitaidon arvioinnissa pyritään kuvaamaan sitä, mitä lapsi osaa kielellä tehdä. (Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2011)

Pienten kielirepun kuvaaminen ja käyttöönoton ohjeistaminen on tärkeä asia monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman kokonaisuudessa, jotta sen käyttäminen helpottuu. Keltaisilla laatikoilla ilmennetään korostetusti viitekehyksen mukaisia taitotasosteikkoja, joissa kuitenkin kerrotaan pääpiirteittäin vaadittavat taidot. Liitteenä Monikulttuuriseen varhaiskasvatussuunnitelmaan liitimme selityksen eurooppalaisesta viitekehuksesta (liite 2.) sekä linkit, josta taitotasot löytyvät kokonaisuudessaan, jos kasvattaja haluaa perehtyä asiaan tarkemmin. Viitekehyksen ja taitotasosteikkojen ymmärtäminen ovat hyvin tärkeitä asioita suomen kielen opettamisessa.

Oman äidinkielen tukeminen otettiin myös monikulttuuriseen varhaiskasvatussuunnitelmaan omana kappaleena. Lapsen ja perheen oman kulttuurin, äidinkielen ja identiteetin tukeminen on tärkeää. Lapsen omaa identiteettiä tuetaan siten, että hänen omalle kielelleen ja kulttuurilleen annetaan tilaa päivähoiton arjessa ja juhlissa. Lapsen omaa kulttuuria tuetaan mm. järjestämällä kansainvälisiä teemapäiviä juhliseen ja puikuineen sekä yhteisiä monikulttuurisia vanhempainiltoja sekä antamalla säännöllistä oman äidinkielen opetusta päiväkodissa. Lapsi saa käyttää omaa äidinkieltään leikkessään samaa kieltä puhuvien ystävien kanssa. Äidinkieltä puhuvien työntekijöiden osaaminen tulee myös hyödyntää ja heidän tulee käyttää perushoidon tilanteissa yhteistä kieltä. Päävastuu kuitenkin oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on kodilla. Vanhempien kanssa keskustellaan lapsen oman äidinkielen merkityksestä lapsen kielenoppimiseen ja korostetaan oman äidinkielen arvoa perheen yhteisenä tunnekielenä. Äidinkielenään eri kieliä puhuvien vanhempien olisi johdonmukaisesti puhuttava omaa kieltään lasten kanssa tukeakseen lastaan kielen oppimisessa. (Nurmilaakso - Välimäki 2011: 87-88.)

Monikulttuurisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa halusimme korostaa äidinkielen merkitystä toisen kielen oppimisen onnistumisessa. Äidinkielen oppiminen, sen arvostaminen ja sen tukeminen vaikuttavat lapsen uuden kielen oppimiseen. Kun tuetaan lapsen ensikieltä ja sen kehitystä, varmistetaan silloin hyvä pohja kielelliselle ajattelulle. (Nurmilaakso - Välimäki 2011: 87.) Monikulttuurisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa pidetään myös tärkeänä sitä, että kasvattajat perehtyvät monikielisten ja – kulttuuristen lasten ja perheiden kulttuureihin ja tapoihin. Niiden arvostamisen ohella on tärkeää myös myönteinen suhtautuminen kaksi- ja monikielisyteen. Sen tulee näkyä arkipäiväisessä kommunikaatiossa ja oppimisympäristön järjestämisessä sekä opetusmateriaalien valinnassa. (Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2011: 33.) Kappaleen loppuun laitoimme linkin, josta löytyy materiaaleja oman äidinkielen opettamiseen sekä suomi toisena kielenä opettamiseen, sekä erikielisiä tiedotteita vanhemmille jaettaviksi.

4. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatussuunnitelman teossa

Monikulttuurista varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessämme huomioimme sosiaalipedagogisen näkökulman yhteisössä oppimisen ja kasvamisen kautta. Siinä korostetaan erilaisten ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä yhteistoiminnallisuuden kautta oppimista ja elämistä yksilönä yhteisössä. Lasten keskinäisen vertaisryhmässä tapahtuvan vuorovaikutuksen merkitys yksilön kehitykselle nähdään tärkeänä. Sosiaalipedagoginen kasvatustajattelu korostaa keskeisesti osallistumista ja se ymmärretään dialogisena prosessina. (Tast 2007: 29-30)

Lapsen kasvu ja kehitys sitoutuu siihen ympäristöön ja kulttuuriin jossa lapsi elää ja toimii. Arjen merkitys on keskeinen, sillä lapsen ja aikuisen arki ovat yhteisiä. (Tast 2007: 29) Maahanmuuttaja lapsi elää arkeaan oman perheensä keskellä omassa kulttuurissaan omia tapojaan noudattaen, mutta myös päiväkodissa, erilaisessa kulttuurissa. Turvallisessa ja sallivassa päiväkotiympäristössä maahanmuuttajalapsi tutustuu muihin kulttuureihin, tapoihin ja uskontoihin saaden samalla vahvistusta omaan yksilöllisyyteensä ja ainutlaatuisuuteensa. Päiväkoti ryhmässä lapset ovat luonnollisen kiinnostuneita toisistaan ja toistensa tavoista ja perheistä. Tämän kiinnostuksen ylläpitäminen ja hyödyntäminen mahdollistaa vertaisoppimisen ja yhdessä toimimisen sekä osallistumisen. Monikulttuurista varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessämme olemmekin tuoneet esille vertaisoppimisen merkityksen suomi toisena kielenä –opetuksessa. Kielitä on mahdollista opettaa lapsille eriyttäen ja keräten maahanmuuttajalapset pieneksi

omaksi ryhmäkseen, mutta tehokkaampaa näyttäisi kokemustemme mukaan olevan kielenopetuksen tuominen päiväkodin arkeen ja lasten yhteisiin toiminta- ja leikkihetkiin. Tällöin lapset ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja oppivat toisiltaan luonnollisissa, lapsilähtöisissä tilanteissa.

Sosiaalipedagogisessa varhaiskasvatuksessa on kyse kasvatuksesta, joka turvaa jokaiselle lapselle parhaat kehittymisen edellytykset persoonana kasvamiseen siten, että yksilö osaa toimia ja elää yhteisön jäsenenä. Kasvatuksessa keskitytään jokaisen lapsen persoonaan sekä huomioidaan ja ymmärretään erilaisia perhekulttuureja. Kasvattajan on ymmärrettävä myös oman kasvu- ja kulttuuritaustansa merkitys omassa työssään. (Tast 2007: 33.)

5. Pohdinta

Kirkkonummen monikulttuurinen työryhmä tilasi meiltä tarpeeseen monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman. Tartuimme mielellämme tilaisuuteen, koska työskentelemme itse monikulttuurisessa päiväkodissa. Kunnassa ei ole aiemmin ollut monikulttuurista varhaiskasvatussuunnitelmaa ja yhteiset linjaukset suomi toisena kielenä opetuksesta ovat olleet vähäisiä. Opinnäytetyöstämme tulee tarpeellinen työväline meille omaan työhömmö sekä koko Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen ammattilaisille, koska monikulttuuristen lasten määrä on kasvanut kunnassa viime vuosina huomattavasti.

Yhteistyö eri tahojen kanssa opinnäytetyöprosessin aikana sujui vaihtelevasti. Päiväkoitimme johtajan hyväksytyä ensimmäisen tekemämme version monikulttuurisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta lähetimme sen luettavaksi myös työryhmän jäsenille, mutta emme saaneet sieltä palautetta sisältöön ja tekemiimme rajauksiin liittyen. Sovimme vain ajan, jolloin esittäisimme työmme kunnan varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Olimme toivoneet tiiviimpää, ammatillista yhteistyötä työryhmän jäsenten kanssa, jotta olisimme saaneet varmuutta työmme oikeanlaisesta sisällöstä sekä sen käyttökelpoisuudesta käytännön työssä. Jotta olisimme saaneet työryhmältä kaipaamaamme tarkempaa ohjausta, meidän olisi luultavasti kannattanut yrittää varata erillisiä tapaamisia jäsenten kanssa koskien opinnäytetyötämme.

Yhteistyökumppanimme hyväksyivät suunnittelemamme monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman sisällön ja ulkoasun sellaisenaan. Pystyimme käyttämään työsämme koululta, päiväkodin johtajalta ja muilta kasvattajilta saatua tietoa, sekä hyödyntämään omaa ammatillista osaamistamme. Yhteistyökumppaneilta saamamme palautteen myötä voimme luottaa siihen, että tekemämme monikulttuurinen varhaiskasvatussuunnitelma onnistui ja tulee olemaan työväline kasvattajille. Kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstö perehdytetään monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman käyttämiseen vasta opinnäytetyöprosessimme päättymisen jälkeen, joten emme pysty sanomaan kuinka se käytännössä tulee toimimaan työvälineenä.

Opinnäytetyön tekeminen sujui ongelmitta alusta loppuun saakka. Pystyimme pitämään kiinni suunnittelemastamme aikataulusta sekä työn jaosta keskenämme. Oma työkokemuksemme ja henkilökohtainen mielenkiinto aiheeseen vei prosessia sujuvasti eteenpäin. Opinnäytetyö prosessin aikana olemme saaneet vahvistusta omaan ammatitaitoomme ja tietopohjaamme. Olemme tyytyväisiä tekemäämme työhön Kirkkonummen kunnalle, koska kirjaamiamme linjauksia ja ohjeistuksia monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen kunnassa on kaivattu. Jos emme olisi tarttuneet mahdollisuuteen tehdä Monikulttuurista varhaiskasvatussuunnitelmaa, olisi sen toteuttaminen monikulttuurisessa varhaiskasvatustyöryhmässä vasta suunnitteluasteella.

Jättäessämme opinnäytetyömme oppilaitokselle olemme jo luovuttaneet Monikulttuurisen varhaiskasvatussuunnitelman Kirkkonummen kunnalle. Varhaiskasvatuksen johto kunnassa pohtii työmme nimen muuttamista: Opas monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen Kirkkonummen kunnassa. Varhaiskasvatuksen johto ja monikulttuurisen varhaiskasvatuksen työryhmä miettivät, että olisi selkeämpää, jos kunnassa olisi varhaiskasvatussuunnitelma, joka koskee kaikkien lasten varhaiskasvatusta sekä sen lisäksi opas monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen. Olemme antaneet työryhmälle luvan muuttaa tekemämme työn nimen ja mahdollisuuden päivittää sitä tarpeen vaatiessa.

Lähteet

Halme, Katjamaria – Vataja, Anita 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino.

Halme, Katjamaria - Kauber, Astrid - Paatelma, Anita – Ryytänen - Ahvensalmi, Aira - Venho, Taru 2010. Oph:n Monikulttuurisuustaitojen kehittäminen kouluyhteisössä - hanke. Verkkodokumentti. <<http://www.espoo.fi/kielireppu>>. Luettu 12.5.2012.

Jauhola, Heli – Bisi, Arja – Järvi, Iina – Rusama, Pipsa 2007. Monikulttuurinen varhaiskasvatus – toimintamalli ja työmenetelmiä. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA MONIKU-hanke. Paintek.

Kaikkonen, Pauli 1994. Kulttuuri ja vieraan kielen oppiminen. Juva: Wsoy.

Kirkkonummen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma. Svol. Kirkkonummi. Verkkodokumentti. <http://www.kirkkonummi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kirkkonummi/embeds/kirkkonummiwwwstructure/24325_Eops_310811.pdf>. Luettu 14.5.2012.

Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Svol. Kirkkonummi. Verkkodokumentti. <http://www.kirkkonummi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kirkkonummi/embeds/kirkkonummiwwwstructure/24097_Vasu_240511.pdf>. Luettu 14.5.2012.

Nurmilaakso, Marja – Välimäki, Anna-Leena 2011. Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy.

Saarinen, Seija 2002. Kaikille tilaa riittää. Päivähoidon uskontokasvatus. Uskontokasvatuksen arkea ja juhlaa. Helsinki: Lastenkeskus.

Tast, Eeva 2007. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2007. Kuopion yliopisto. Kuopio: Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos.

Terveystieteiden tutkimuskeskus 2012. Kuuntelu vahvistaa päivähoidon ja lasten vanhempien kasvatuskumppanuutta. <http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/uutinen?id=28408>. Luettu 10.6.2012.

Toukoma, Pertti 1998-2000. Artikkelit suvaitsevaisuudesta/integraatio. Verkkodokumentti. <<http://www.lyseo.edu.ouka.fi/suvaitsevaisuus/suvaitse/integra.html>>. Luettu 13.6.2012.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Vygotski, Lev Semjonovits 1982. Ajattelu ja kieli. Espoo: Weilin&Göös.

Wahlström, Riitta 1996. Suvaitsevaisuuteen kasvattaminen. Juva: WSOY.

MONIKULTTUURISEN LAPSEN ESITIETOLOMAKE

Perhesuhteet ja perheen tausta

1. Mistä maasta perhe on tullut ja kuinka kauan he ovat olleet Suomessa?
2. Onko perhe Suomessa pakolais- tai muulla statuksella (paluumuutto, työ- ja avioliitto, perhesiteet tms.)
3. Onko lapselle tehty terveystarkastus Suomessa?
Kyllä   Ei
4. Ketä perheeseen kuuluu?
5. Minkälainen tukiverkosto perheellä on Suomessa? (sukulaiset, tuttavat, viranomaiset)
6. Mitä vanhemmat tekevät tällä hetkellä? (opiskelu, työ)
7. Onko lapsella aikaisempia kokemuksia päivähoidosta? Missä? Kuinka kauan?
8. Missä lastenneuvolassa olette käyneet? Yhteyshenkilö?

Kielitausta

1. Mitä kieliä perheessä puhutaan?
2. Mikä on lapsen äidinkieli tai vahvempi kieli?
3. Minkä ikäisenä lapsi sanoi ensimmäiset sanat ja lauseet?
4. Ymmärtävätkö vanhemmat lapsen puhetta vaikeuksista?
5. Miten vanhemmat tukevat lapsen äidinkieltä?
6. Osallistuuko lapsi äidinkielen opetukseen?
7. Osallistuuko lapsi vapaa-ajalla johonkin harrastustoimintaan?

Perheen kulttuuri ja uskonto

1. Mikä on perheen uskonto?
2. Mikä on uskonnon merkitys lapsen ja perheen elämässä?
3. Millaisia juhlia ja perinteitä perheellä on ja miten niitä vietetään?
4. Miten vanhemmat toivovat, että lapset tutustuvat valtakulttuurin uskontoon ja perinteisiin? Onko tarvetta toiminnan eriyttämiseen?
5. Millaiset ovat perheen kasvatusmenetelmät? (sallivuus, rajat)

Eurooppalainen viitekehys

Eurooppalainen viitekehys tarjoaa Euroopan maille pohjan kielen opetukseen. Se kuvaa laajasti mitä oppijoiden pitää kielellä oppia tekemään pystyäkseen käyttämään sitä viestintään ja kuinka tietoja ja taitoja tulee kehittää, jotta viestintä olisi tehokasta. Se ottaa huomioon myös kulttuurikontekstin. Viitekehysten on tarkoitus taata Euroopan maille yhtenevä malli jolla arvioida kielitaitoa ja pystytään kartoittamaan ja profiloimaan kielenoppimisen laajuus tasavertaisesti. Kielentaito tasoja on kuusi:

- A on perustason kielenkäyttäjä: A1 alkeistaso ja A2 selviytyjän taso
- B on itsenäisen kielenkäyttäjä: B1 kynnystaso ja B2 osaajan taso
- C on taitava kielenkäyttäjä: C1 taitajan taso ja C2 mestarin taso.

Eurooppalainen viitekehys jakaa arvioinnin viiteen osa-alueeseen puheen ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen, suullinen vuorovaikutus, puheen tuottaminen ja kirjoittaminen. Näistä jokaista arvioidaan taitotaso asteikon mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa keskitytään puheen tuottamiseen ja puheen ymmärtämiseen. Varhaiskasvatuksessa käyttöön otettu pienten kielireppu-materiaali keskittyy puheen tuottamisen ja ymmärtämisen dokumentointiin. Siinä pysytään taitotaso asteikolla A ja viitekehysten on tarkoitus auttaa ymmärtämään millä tasolla lapsi on, ja mitä häneltä voi odottaa. Jokaisen kielenoppimisprosessi on jatkuvaa ja yksilöllistä, ei voida odottaa että lapsi etenee jonkun tietyn viitekehysten puitteissa, mutta viitekehys antaa rungon sille mitä tulisi oppia ja missä vaiheessa ollaan menossa. Viitekehysten ympärille tehdyn havainnoinnin ja dokumentoinnin kanssa pystytään seuraamaan lapsen kielenkehitystä, ja luoda dokumenttipohjaa koulunvalmiusarviointia varten.

Linkki eurooppalaiseen viitekehykseen:

<http://www.uta.fi/kielikeskus/index/viitekehys.htm>

<http://www02.oph.fi/ops/taitotasoasteikko.pdf>

TULKIN TILAAMINEN

Semantix

010 346 7520

www.semantix.fi

Helsingin tulkikeskus Oy

010 4225261

www.helsingintulkikeskus.fi

Tulkkia tilatessasi ilmoita

- tulkkuskieli ja mahdollinen murre
- Tulkkeskustelun päivämäärä ja kellonaika
- varaa tulkkauspaikkaan riittävästi aikaa
- tarkka tulkkauspaikka ja -tila
- tulkkia käyttävän viranomaisen nimi
- päiväkotia ja yhteystiedot
- laskutusosoite
- asiakkaan (lapsen) nimi
- tulkkauksen aihe
- mahdollinen nais- tai miestulkin tarve
- asiakkaan oleskeluluvan status (pakolainen vai maahanmuuttaja)

MUITA YHTEYSTIETOJA

Maahanmuuttajaneuvoja, Kirkkonummi Kirsi Vuori-Tuompo

040 590 3396

TULKKIEN KÄYTTÖ KIRKKONUMMEN KUNNASSA

Valtio korvaa täysimääräisesti pakolaisten tulkki- ja käännöspalvelujen aiheuttamat kulut valtioneuvoston päätöksen (512/1999) 5 §:n 1. momentin 1. kohdan mukaan.

Kustannukset korvataan kunnalle silloin, kun kielipalveluja tarvitaan pakolaiselle järjestettyyn

- sosiaali- ja terveydenhuoltoon
- kotouttamissuunnitelman laatimiseen
- maahantulon alkuvaiheen perehdytykseen: asiointi kaupassa, postissa jne. kodin ja päiväkodin/koulun väliseen yhteistyöhön

Sosiaalipalvelut maksavat tulkkilaskut, jotka koskevat

- pakolaisia
- turvapaikanhakijoita, jotka ovat saaneet oleskeluluvan kunnassamme
- perheen yhdistämistä

Valtio ei korvaa maahanmuuttajien tulkkilaskuja, jotka ovat tulleet Suomeen

- työn vuoksi
- opiskelun vuoksi
- avioliiton perusteella

Jos tulkkiaustapua tarvitaan esim. lapsen koulupalaveriin, lasku kannattaa pyytää pakolaisstatuksen omaavan perheenjäsenen nimellä, koska se voidaan korvata.

Pakolaisella on oikeus käyttää valtion korvaamaa tulkkiaustapalvelua niin kauan kuin tarvetta on. Poikkeuksena ovat Suomen kansalaisuuden saaneet ja ne puoliset, joiden kanssa avioliitto on solmittu vasta Suomeen tulon jälkeen. Lasten kohdalla oikeus valtion korvaamiin tulkkiaustapalveluihin määräytyy äidin statuksen mukaan. Jos äidillä on pakolaisstatus, lasten tarvitsemat tulkit korvataan valtion varoista. Paluumuuttajien kohdalla valtion korvaus saadaan 6 kk. ajan ensimmäisen kotikunnan väestöjärjestelmään merkitsemisestä.

Viranomaisen voi tilata tulkin myös muiden ulkomaalaistaustaisten henkilöiden palvelukseksi. Tällöin tulkin tilannut toimiala vastaa tulkkauksen kustannuksista. Huom! Vain viranomaiset tilaavat tulkin, ei asiakas itse!

Eri toimialojen käyttämien kuntakorvattavien tulkkipalveluiden laskutus valtiolta tapahtuu keskitetysti sosiaalitoimistosta. **Kun tiedetään, että tulkkauksen tai käännöksen kuuluu kuntakorvattaviin, pitää tilauksen yhteydessä ilmoittaa TYK tulkkitoimistoon. Lasku lähetetään hyväksyttäväksi maahanmuuttajaneuvoja Kirsi Vuori-Tuompo (Rondo).** Muissa tapauksissa käytetään kunkin toimialan omaa TYK-koodia.

Pakolaisstatuksen selvittämisessä saa apua maahanmuuttajaneuvoja Kirsi Vuori-Tuompo puh. 09-29 671 Puhelinaika arkipäivisin klo 12:00-13:00

Osoite: Kunnantalo/Sosiaalikeskus

Ervastintie 2

02400 Kirkkonummi 2krs

Pakolainen on henkilö, joka nauttii kansainvälistä suojelua oman kotimaansa ulkopuolella. Hän on joutunut jättämään kotinsa ja kotimaansa siksi, että hänellä on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi. Pakolaista vainotaan hänen rotunsa, kansallisuutensa, uskontonsa, yhteiskuntaryhmänsä tai poliittisen mielipiteensä perusteella. Pakolainen on siis henkilö, jolle on myönnetty turvapaikka pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen perusteella tai hän on saanut oleskeluluvan humanitaaristen syiden takia.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perusteella.

Paluumuuttaja on ulkomailta Suomeen muuttava ulkosuomalainen, joka on pitemmän tai lyhyemmän ajanjakson asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen. Suomessa paluumuuttaja -käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä.

Liite 4. on kopioitava materiaali

Pienten Kielireppu

Tasolta toiselle suomi toisena kielenä oppimisen seuranta

Materiaali sisältää:

- *Taitotasoasteikko työkaluna
- *Eväspussi
- *Kielikompassi
- *Kuvajuttu
- *Kuva
- *Seurantalomake

Tulostettava pienten kielireppu materiaali löytyy täältä:

<http://www.espoo.fi/kielireppu>